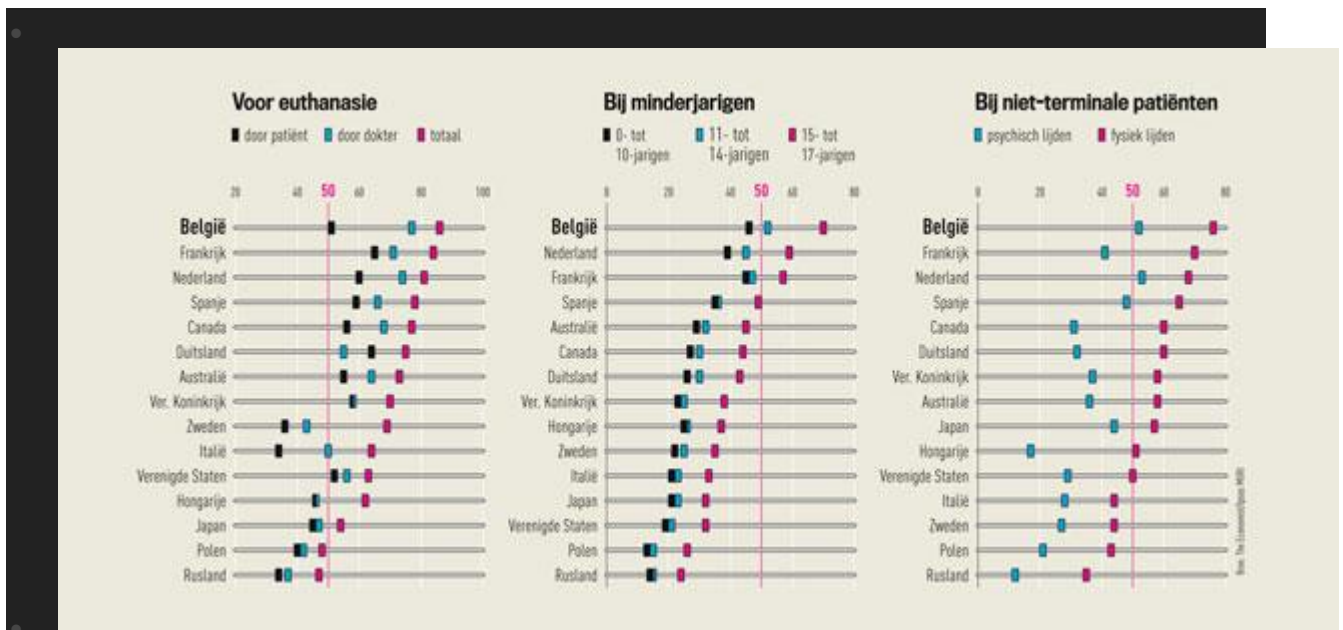

‘We vergeten vaak hoe liberaal onze euthanasiewet is’

Knack - 08 juli 2015

Haast overal in het Westen is een meerderheid van de bevolking gewonnen voor de legalisering van euthanasie. Dat geldt vooral voor landen met een stevig uitgebouwde ziekteverzekering, België op kop. ‘Het klopt dus niet dat mensen voor euthanasie kiezen omdat ze bang zijn dat ze geen goede medische zorgen zullen krijgen.’

In het Westen groeit de overtuiging dat euthanasie in sommige gevallen mogelijk moet zijn. Dat blijkt uit een onderzoek dat het Britse magazine The Economist in vijftien landen liet uitvoeren. Op Rusland en Polen na is er overal een ruime meerderheid die vindt dat artsen volwassen, terminaal zieke patiënten mogen helpen sterven als ze daarom vragen. In Frankrijk bijvoorbeeld is 84 procent daarvoor gewonnen, in Spanje 78 procent en zelfs in het katholieke Italië 64 procent. In de meeste landen is een meerderheid zelfs voor euthanasie als iemand niet terminaal is, maar wel ondraaglijk fysiek lijdt.

België is de absolute koploper met 86 procent voorstanders van euthanasie – in het onderzoek omschreven als ‘door een arts geassisteerd overlijden’. Niet zo verwonderlijk: samen met Nederland en Luxemburg is België nog altijd een van de weinige plekken ter wereld waar een arts een patiënt kan helpen sterven zonder het risico te lopen vervolgd te worden. In tegenstelling tot onder meer Zwitserland en de Amerikaanse staten Oregon, Washington en Vermont, waar dokters alleen een dodelijk middel kunnen voorschrijven, mogen ze het hier ook toedienen.

Kleine kinderen

In België is euthanasie niet alleen toegestaan bij ondraaglijk en onomkeerbaar fysiek lijden, maar ook bij psychisch lijden. ‘We vergeten vaak hoe liberaal onze wet is, zeker in de ogen van buitenlanders’, zegt professor Medisch Recht Herman Nys. ‘Doordat euthanasie hier al in 2002 werd gelegaliseerd, heeft de publieke opinie ondertussen een lange weg afgelegd. Net zoals dat nu ook voor het homohuwelijk gebeurt. Meestal begint zo’n proces met een kleine minderheid van de bevolking die ergens voor pleit, daarna pikt de wetgever de eis op, en gaandeweg wordt het algemeen aanvaard.’

Op veel plaatsen in het Westen is dat proces vandaag volop aan de gang en laait de discussie over euthanasie en hulp bij zelfdoding geregeld op. In steeds meer landen worden al stappen gezet in de richting van legalisering. Onder meer in een twintigtal Amerikaanse staten, het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Zuid-Afrika worden wetten voorbereid of buigen rechters zich over zaken die op een of andere manier verband houden met euthanasie. Het Canadese hooggerechtshof nam begin dit jaar zelfs de beslissing om het verbod op euthanasie op te heffen. Aanleiding was de zaak-Carter: in 2010 nam Lee Carter haar oude moeder, die aan een degeneratieve ziekte leed, mee naar Zwitserland, waar artsen haar hielpen sterven. In Canada kon ze daar immers grote problemen mee krijgen. Maar dat gevaar is nu dus geweken: het Canadese parlement heeft opdracht gekregen om de wet aan te passen.

‘Het komt vaak voor dat het pad naar legalisering door rechtspraak wordt geëffend’, legt Nys uit. ‘Burgers stappen naar de rechtbank om euthanasie af te dwingen of een arts wordt aangeklaagd omdat hij iemand heeft helpen sterven. Zulke zaken zwengelen het maatschappelijke debat aan en trekken de aandacht van de politiek. Op dat vlak is België eerder een uitzondering: hier is de wet er gekomen op initiatief van de wetgever en niet op basis van rechtspraak.’

Ons land is nog op een ander vlak een buitenbeentje: ook kinderen kunnen hier, ongeacht hun leeftijd, vragen om te sterven. Dat euthanasie bij minderjarigen in veel landen nog erg gevoelig ligt, bleek al uit de verontwaardigde reacties in de buitenlandse pers toen het Belgische parlement die mogelijkheid vorig jaar goedkeurde. Het onderzoek van *The Economist* bevestigt dat: behalve in België spreekt alleen in Nederland en Frankrijk een meerderheid zich uit voor euthanasie bij minderjarigen vanaf vijftien jaar. Als het om kinderen jonger dan vijftien gaat, is er alleen nog in België een nipte meerderheid. In de Verenigde Staten bijvoorbeeld is daar maar 21 procent voor te vinden. Euthanasie bij kinderen onder de tien jaar blijkt zelfs voor de meeste Belgen een brug te ver te zijn.

Betuttelend Rusland

Twee landen komen als uitgesproken tegenstanders uit het onderzoek: Polen en Rusland. Daar zijn ze zelfs niet gewonnen voor de mogelijkheid van euthanasie voor mensen die zwaar lijden en niet lang meer te leven hebben. ‘Niet zo vreemd’, zegt Wim Distelmans, professor Palliatieve Geneeskunde en voorzitter van de Federale Commissie Euthanasie. ‘Door euthanasie in te voeren geef je een groot beslissingsrecht aan de patiënten. Dat is allesbehalve evident in landen waar mensenrechten – laat staan patiëntenrechten – niet zo hoog in het vaandel worden gedragen. Een paar jaar geleden bezocht ik in Moskou de eerste palliatieve eenheid van Rusland: ongelooflijk hoe amateuristisch daar wordt gewerkt en hoe betuttelend ze er met de mensen omgaan.’

Wat wellicht ook meespeelt, is dat de gezondheidszorg daar minder uitgebouwd en toegankelijk is. ‘Het zijn net de landen die een stevige

ziekteverzekering hebben, waar de publieke opinie helemaal voor euthanasie gewonnen is', zegt Herman Nys. 'Het klopt dus niet dat mensen er vooral voor zouden kiezen omdat ze bang zijn geen goede medische zorgen te krijgen als ze zwaar ziek worden.' Meer nog: in landen met een kwakkelende gezondheidszorg is euthanasie amper een discussiepunt. 'Het zou ook pervers zijn als dat pakweg in Soedan een prioriteit zou zijn', zegt Wim Distelmans. 'Laat ze daar eerst maar eens werk maken van een basisgezondheidszorg. Pas als het zover is, kun je over de mogelijkheid van euthanasie praten. Want hoe goed de gezondheidszorg in een land ook wordt, nooit zal die al het lijden kunnen wegnemen.'

DOOR ANN PEUTEMAN